

יום הכיפורים הראשון

על-פי 'לקוטי שיחות' חלק ו'

שיחה נועזת לפרשת השבוע

שקדושת יום-הכיפורים על כל דיניו לא חלו כלל ביום זה, ואשר על כן, היה ביכולתם להקריב קרבנות ולסעוד את לבם.

חוזרת אם-כן השאלה, מהו הכרחו של רש"י שהקהלת העם אירע "למחרת יום-הכיפורים"?

מבאר הרבי: דבר פשוט הוא, שעם ירידתו של משה רבנו מהר סיני ובידיו הלוחות השניות - התאספו והתקבצו סביבו כל ישראל באופן טבעי, והמתינו למוצא פיו. כך אכן מסופר בסוף הפרשה הקודמת³ שכולם התאספו אליו מבלי כל 'הקהלה' מיוחדת ("ואחרי-כן נגשו כל בני-ישראל...").

אולם, בפתחת פרשתנו כותבת התורה "ויקהל משה את כל עדת בני ישראל...", ונשאלת השאלה: לשם מה היה צריך להקהיל במיוחד את העם, הלא ברור שהכול נקהלו סביבו בטבעיות מיד עם רדתו? משום כך הוכרח רש"י לפרש שהדבר אירע **למחרת** יום-הכיפורים, ואם-כך, נחוץ היה להקהיל באופן מיוחד את העם כדי שיבואו לשמוע את דבריו.

* * *

ועדיין מקום לשאול: מדוע המתין משה עד למחרת יום-הכיפורים ולא מסר להם את הציווי על מלאכת המשכן מיד - בעצם יום-הכיפורים?!

יש לומר, שביום ירידתו של משה מהר סיני עם הלוחות השניות - לא מתאים היה למסור להם ציווי זה, היות ובאותו יום היו הכול שקועים בעניין הסליחה (שמחה על-כך שסלח להם הקב"ה באומרו "סלחתי כדבריך") ובלמוד ענייני תורה - קבלת הלוחות. רק למחרת יום-הכיפורים, התאפשר למשה למסור להם את הציווי על שבת ומלאכת המשכן, ציוויים שעיקרם עשייה (לימוד המביא לידי מעשה).

מכאן הוראה לכל יהודי: יש יהודים המשקיעים כוח ועמל רב כדי לעשות מהעולם משכן ומקדש לה'. עליהם לזכור, שעל-אף חשיבותה של עבודה זו אין ביכולתה לשמש תחליף ללימוד התורה ולקיום המצוות; עליהם לקבוע עיתים לתורה, ובאותם זמנים להתמסר לחלוטין ללימודה, עד שראשם לא יהיה פנוי לעניינים אחרים - אף לא לעבודה של "מלאכת המשכן". כפי שהדבר נרמז בפרשתנו: משה הזהיר על איסור עשיית מלאכה בשבת **כהקדמה** למלאכת המשכן, כדי להבהיר, שעשיית ה'משכן' אינה זוחה את קיום המצוות (שבת).

יחד עם זאת, אין להסתפק בלימוד התורה. מיד לאחר הלימוד, **למחרת** יום-הכיפורים, יש להשתדל בהפיכת העולם לדירה לו יתברך⁴.

רשתנו נפתחת בפסוק "ויקהל משה" בו מצווה משה על איסור עשיית מלאכה בשבת ועל מלאכת המשכן. מפרש רש"י, שדבר זה אירע "למחרת יום-הכיפורים".

מסבירים המפרשים, שהדבר מובן מתוך סברה הגיונית. מאחר ו"זריזין מקדימין למצוות", יש להניח שמשה לא עיכב את הציווי על מלאכת המשכן ששמע מהקב"ה, אלא מסר זאת מיד למחרת ירידתו מן ההר.

קביעה זו מעוררת תמיהה: לפי הכלל ש"זריזין מקדימין למצוות", צריך היה לומר, לכאורה, שהקהלת העם התרחשה **באותו היום** של יום-הכיפורים. מניין אם-כן מסיק רש"י שהיה זה רק **למחרת** יום-הכיפורים¹!?

לכאורה, ניתן להסביר, שהדבר נעוץ בכך שקודם מסירת הציווי על מלאכת המשכן, מסר משה לישראל את הציווי על מלאכת שבת - כדי להבהיר שמלאכת המשכן אינה זוחה את השבת; ואם הקהלת העם התרחשה ביום-הכיפורים - היה על משה להזהירם בראש ובראשונה על איסור עשיית מלאכה **ביום-הכיפורים** כדי לשלול מחשבה שמלאכת המשכן זוחה את יום-הכיפורים. ומאחר שמשה לא הזהיר על יום-הכיפורים, מוכח, שהיה זה למחרת יום-הכיפורים.

אך לאמיתו של דבר, אין זאת הוכחה, שכן, איסור עשיית מלאכה ביום-הכיפורים נעוץ בכך שיום זה הוא יום כפרה; כדברי הפסוק "כי ביום הזה יכפר עליכם". אם-כן, יום זה נקבע ליום של סליחה וכפרה החל מרגע אמירתו של הקב"ה "סלחתי כדברך".

יחד עם זאת, למרות שהקב"ה אמר "סלחתי כדברך" באמצע יום-הכיפורים, אין לומר שמשעת הסליחה החלה תיכף ומיד קדושת יום-הכיפורים; שכן, לא ייתכן שסוף היום ייהפך למציאות של יום-הכיפורים בעוד שחלקו הקודם - לפני אמירת "סלחתי כדברך" - לא היה יום-הכיפורים.

קביעה זו, שיום-הכיפורים 'הראשון' היה יוצא דופן, באה לידי ביטוי במסופר בפרשת יתרו, שם מספרת התורה על דבר שאירע בעצם יום-הכיפורים, וכך נאמר: "ויקח יתרו חותן משה עולה וזבחים לאלקים.. לאכל לחם"². ומכאן ניתן להסיק,

¹ להרחבת השאלה: בפשוטות, אין לחלק בין ירידתו הראשונה של משה מהר סיני (ב"ז בתמוז), לבין ירידה שנייה זו (ביום-הכיפורים), שכן, ארבעים ימים השניים מושוים בחז"ל לארבעים ימים הראשונים; ואם-כן, כשם שבירידה הראשונה ירד משה "בתוך שש שעות", טרם חצות היום (של י"ז בתמוז), כך גם צריך לומר בירידה זו השנייה שהיתה טרם חצות היום. נמצא לפי-זה, שהיה למשה מספיק זמן למסור את הציווי על עשיית המשכן באותו יום.

² י"ח, י"ב-י"ג. ליתר פירוט: לאחר הפסוק "ויקח יתרו" נאמר "ויהי מחרת", ומפרש רש"י: "מוצאי יום-הכיפורים היה"; ומאחר ש"ויהי מחרת" היה למחרת של "ויקח יתרו", יוצא, שה"ויקח יתרו" אירע ביום-הכיפורים.

³ פרק ל"ד פסוק ל"ב.

⁴ בנוסף, אמרו חז"ל: "כל האומר אין לי אלא תורה - אפילו תורה אין לו".